

Kokkuvõte ja ettepanekud

Allakirjutanu arvates ei ole Arendaja uuendatud Eesti Värava kanali süvendamise ja ammutatud pinnase käitlemise kava keskkonnakaitseliselt vastunäidustatud ja mingeid märkimisväärsed negatiivseid keskkonnamõjusid ei lisandu.

Uuendused võib aktsepteerida, kuid soovitav on siiski seada järgmised tingimused:

1. Arendaja peab nõudma tööde läbiviijalt teostada veopraamide meeskondade täiendav instrueerimine veeliiklemiseks vaadeldaval vee-alal, arvestades sealset väikelaevade ja paatide liiklemist ning tehnilist taset.
2. Tööde algperioodil tuleb teostada müra mõõdistused Piirissaarel lähimate elamute juures. Kui sinnajõudev müra tase on kõrgem kehtivatest norm väärtustest, siis tuleb võimalusel kaaluda maismaatehnika mittekasutamist öisel ajal.
3. Täpsustada tuleks Piirisaare ladustamisala ja ka ranniku seire programmi, arvestades uuendatud tehnoloogiat ja ladustamisala muutumist.

Ahto Järvik, KMH litsenseeritud ekspert (litsents nr. 0028), tehnikakandidaat

**Eesti Värava laevakanali süvendamise vee-erikasutusloa nr.
..... tingimuste muutmine.**

EKSPERTARVAMUS

24.07.2007

Oma kirjas Tartumaa Keskkonnateenistusele 22.07. 2007.a. on Veeteede Ameti esindaja dipl. ehitusinsener A. Raig osutanud tekkinud probleemile Eesti Värava kanali süvendamiseks süvendustehnika hankimisel (tegemist on riigihankega). Mitmest asjaolust kokkulangevalt ei ole käesoleval aastal süvendamine pinnasepumpsüvendajaga võimalik ja seetõttu kasutatakse kopsüvendajaid. Ammutatud pinnas on aga ikkagi kavas ladustada Piirissaarele, kasutades selleks pinnaseveopraame. Viimaste vastuvõtmiseks ehitatakse ajutine kai Piirissaarel, kuhu sildunud pinnaseveopraamidelt lossitakse pinnas maismaagreifereid kasutades ja viiakse algselt ettenähtud ladustamisalale (vt. lisatud jooniseid). Kuna tegemist on nüüd (vedela) pinnasega, siis ei ole vajadust pinnasest vee äravoolu tagamise etapiks ja pinnast saab ladustada settekanaleid rajamata. Ka on võimalik pinnast ladustada paksema kihina. Uuendatud ehitusprojekti järgselt saab ladustamisala pindala olema nüüd 6 ha ja peale sinna ladustatud pinnase tasastamist oleks täidetud territooriumi kõrgus 32,75 ... 33,25 m, e. 1 m või rohkem Peipsi maksimaalsest veetasemest kõrgem. Ladustakse kogu ammutatud pinnas.

Süvendamine

Allakirjutanu arvates ei kaasne ülaltoodud muutustega olulisi keskkonnamõjusid, mida ei oleks käsitletud TÜ Eesti Mereinstituudi poolt 2006-2007. aastal teostatud töös: „**Eesti Värava ja Praaga kanalite süvendamise keskkonnamõju hindamine**”. Antud KMH-s vaadeldi nii pinnasepumpsüvendaja kui ka kopsüvendaja(te) kasutamist ja leiti, et nende kasutamisel tekkivad keskkonnamõjud on küllaldaselt identsed.

Ammutatud pinnase ladustamine Piirissaarele

Pinnase ladustamise puhul vaadeldi eelnimetatud KMH-s versiooni, mis tekkis pinnasepumpsüvendaja kasutamisel ja pinnase juhtimisel torudega Piirissaarele. Praeguses olukorras veetakse pinnas saarele aga pinnaseveopraamidega. Muutub ka ladustamistehnoloogia ja maa-ala, kuhu pinnas ladustatakse. Allakirjutanu arvates ei kaasne aga nimetatud muutustega negatiivsete keskkonnamõjude tõenäonesuurenemine. Vastupidi, on oodata, et rannikuäärse vee sogastamise aste alaneb, kuna tunduvalt väheneb pinnase ladustamisel tekkiva sogase vee äravool. Väheneb ka ladustamisala üldpindala.

Teatud probleemiks võib osutuda tihe veopraamide liiklus ajal, kui samal merealal võivad liigelda väikelaevad ja paadid, mille tehniline tase ei ole just alati hea. Samuti tõuseb tõenäoselt üldine müratase tööde piirkonnas.

Eesti Värava laevakanali süvendamise novembris-detsembris 2007.a. jätkamise võimalikkusest lähtudes keskkonnanakitselistest aspektidest.

Ekspertarvamus

Veeteede Amet (VTA) pöördus TÜ Eesti Mereinstituudi (TÜMEI) poole sooviga saada hinnang Eesti Värava laevakanali süvendamise jätkamise võimalikkusest keskkonnanakitselistest aspektidest lähtudes. VTA soovi aluseks töid jätkata ka tänavu novembris-detsembris on asjaolu, et mitmete objektiivste põhjuste tõttu (palju tormiseid ilmu eelkõige) ei ole süvendustööd 2007.a. suvel-sügisel seni sujunud vastvalt tööde kaandatud graafikule ja praeguseks on süvendatud ca 35 % kogumahust. Seetõttu on ohtu sattunud süvendustööde lõpetamine 2008.a. augustis, nagu seda eeldab EL saadava rahastamise leping.

TÜMEI lähtus 2006-2007 koostatud Eesti Värava ja Praaga kanalite süvendamise KMH-s algsest tollasest eelprojektist, mis nägi ette Eesti Värava kanali süvendamist ka Peipsi järves. KMH lõpparuandes võtsime siiski arvesse, et selle kanali süvendamine saab toimuma ainult kanali Lämmijärve poolses osas. Sellega väheneb oodatav negatiivne mõju kalakoelmutele Peipsi järve lõunaosas – mandri ja Piirissaare vahelisel alal. Siiski, minimeerimaks (muutmaks võimalikult nullilähedaseks) negatiivset mõju kalade reproduktsioonile heljumi tekkest ja taassetimisest koelmualadel on KMH aruandes ptk. 4.10 soovitatud süvendustöid novembris-detsembris ja aprillis-mais mitte teostada.

Seejuures sügisene keeld novembris-detsembris on põhjendatud peipsi siia kudemisega sel ajal. KMH aruandes on öeldud, et peipsi siig koeb Meerapalu - Lagedi – Piirissaare vahelisel alal 2 -4 m sügavustel veetemperatuuri + 5 °C juures. Lisaks tuleb arvestada, et detsembris koeb nendel aladel, kuid madamas vees, ka räabis.

Tänavu on oodata suht külma novembrit ja seetõttu võib arvata, et siig on valdavalt varsti kudenud, küll aga mitte veel räabis. Mõlema puhul tuleb aga kindlasti arvestada, et heljum võib tugevate hoovustega (s.h. lainehoovustega) kanduda Lämmijärvest ka Piirissaare lääne ning looderanniku lähistele. Tõenäosus heljumi kandumisest Meerapaluni on siiski nullilähedane iga ilmaga. Kokkuvõttes võib täheldada, et novembris-detsembris süvendamine Lämmijärves on kalastiku seisukohast vähem ohtlik, kui aprillis-mais toimuv süvendamine. Linnustiku kaitse seisukohast süvendamine novembris-detsembris vastunäidustatud ei ole, see on isegi parem, kui mai lõpus-juunis (KMH aruanne ptk. 4.6).

Arvestades tekkinud situatsiooni, kanali süvendamise olulisust regioonile ja jälgides siiski ka keskkonnanakitselisi aspekte peame võimalikuks:

Lubada VTA-l jätkata Eesti Värava kanali süvendamist novembris-detsembris 2007.a. Lämmijärves kanali lõunapoolses osas (vt. joonis lisas 1) juhul, kui tuulte tugevus sektorist W – SE ei ole üle 8 m/s. Sel juhul ei oleks vaja ka rakendada kompenseerimismeetmeid.

A. Järvik, KMH ekspert, tegevuslitsents 0028

Eesti Värava kanali süvendustööde võimalikkusest TÜ Eesti Mereinstituudi teostatud KMH-s mittesoovitatud ajavahemikus kevadperioodil

Ekspertarvamus

Eesti Värava kanali süvendustööd pidid projektijärgselt lõppema 2007.a. oktoobris, mida oli arvestatud ka TÜ Eesti Mereinstituudi poolt KMH koostamisel. Mitmetel põhjustel (eelkõige keerukate ilmaolude tõttu aga ka probleemide pärast süvendaja hankimisega) venisid süvendustööd ka hilissügisesse ja reaalselt jääb ca 50 – 55 % süvendusmahust tänavu ikkagi täitmata. Kuna tegemist on osaliselt EL poolt finantseerimisega projektiga, siis peavad süvendustööd olema lõpetatud kindlasti enne 31. augustit 2008.a. Et seda garanteeritult tagada, planeerib Veeteede Amet (Arendaja) 2008.a. alustada süvendustöödega koheselt peale jääminekut. Üldmainitud esialgne tööde teostamise graafik lähtus kanali süvendamiseks koostatud KMH seisukohtadest ja arvestas, et süvendamisel oleks minimaalne mõju kalastikule. Uue tööde teostamise ajakava kohta seda öelda ei saa, sest süvendustööd võivad tõenäoselt mõjutada mitmete kevadel kudevate kalaliikide sigimist lähedalasuvatel kalakoelmutel ja ka kalade kuderännet.

Varakevadel koevad süvendustööde vahetus läheduses haug ja särge, vähemal määral latikas. Läbi Eesti Väravate lähevad mainitud kolm kalaliiki edasi, Lämmi- ja Pihkva järve kudema. Tähtsaim on Eesti Väravate piirkond latika rände seisukohalt. Varakevadise süvendamise korral tekib suure tõenäosusega negatiivne mõju sealsetele kalakooslustele, mis kahjuks ei allu ka leevendamismeetmetele. Tõenäoselt tekkiv kahju eelnimetatud kalaliikide varule tuleks kompenseerida (kalapüügiseaduse § 23).

Reaalselt ainus ja konkreetne võimalus kalavarudele tehtava kahju hüvitamiseks on kalade noorjärkude asustamine veekokku, kus kahju tekitati. Särge- ja latika kunstlik taastootmine ei ole otstarbekas, sest nende liikide varu on heas seisus, samuti puuduvad Eestis nende liikide taastootmiseks vajalikud võimalused. Haugivaru on järves aga

praegu pisut alla paljuaastase keskmise tasemel. Tegemist on väärtusliku röövkalaga, nii kalastiku kui terviku ja ka kalapüügi seisukohalt. Tema taastootmiseks on Eestis head võimalused ja pikaajalised kogemused olemas, kusjuures sugukalade pütik on toimunud viimastel aastatel just Eesti Väravate kanali piirkonna koelmutelt. Seega soovitame kompenseerida kalastikule tehtav kahju haugimaimude asustamise teel.

Täpselt on süvendamisega kalavarudele, antud juhul siis haugivarudele, tehtavat kahju suurust väga raske hinnata. Süvendamisega kaasnevate ohutegurite (müra, setted) mõju ulatus jääb nii või teisti oletuslikuks ja ilmselt kordades väiksemaks, kui looduslikest teguritest (näiteks veetemperatuuri järsud kõikumised) tulenev. Viimastel aastatel on haugimarja saamise eesmärgil Eesti Väravate kanali piirkonna koelmutelt (need jäävad ka ühtlasi setete võimaliku leviku piirkonda) püütud ligikaudu 500 emashaugi, kusjuures need jõupingutused on olnud põhjalikud (kõik „head“ haugikohad on olnud püüniseid ligikaudu kuu aja vältel täis). Lähtudes sellest numbrist, kui võimalikust süvendamise mõju alla jäävast kalade hulgast ja arvestades kalade keskmist kaalu, viljakust ning vastsete suremust, võiks kõne alla tulla 5 000 ettekasvatatud haugimaimu asustamine Peipsi ja Lämmijärve. Praeguste hindade järgi kujuneks sellise suhteliselt lihtsa arvutuse järgi kompenseeritavaks summaks ligikaudu 50 000 krooni.

Soovitatavad tingimused:

1. Eeltoodust lähtuvalt soovitame kompenseerida kalastikule tehtud kahju ettekasvatatud haugimaimude asustamisega koguses 5 000 isendit.
2. Minimeerimaks võimalikku negatiivset mõju kevadisele kalapüügile Eesti Värava Peipsi järve poolse osa lähistel, on soovitav mais süvendada kanalit selle lõunapoolses osas.
3. Kevadel, eriti mais, toimub Piirissareel ka paljude lindude pesitsemine. Seepärast peaksid pinnase veopraamid võimalikult vältima liikumist Piirissaare rannikut pidi – s.t. nad peaksid liikuma algselt kanalist väljudes sama kursiga kuni Piirissare sadamasse sissesõiduteeni ja alles siis suunduma saare ranniku poole laadungi üleandmiseks.

Loetletud kolme täiendava tingimuse täitmise korral ja arvestades EV laevakanali sotsiaal-majanduslikku olulisust ning eespool mainitud reaalselt tekkinud olukorda EL rahade kasutamisega, võib soovitada lubada Arendajal alustada süvendamist 2008.a. kevadel alates 01. maist.

Väino Vaino

Eesti Mereinstituudi teadur

Peipsi töörühma juht, TÜ Eesti Värava süvendamise KMH-s kalastikku ja kalapüüki puudutavate osade vastutav täitja

50 60 158

TARTU ÜLIKOOL

EESTI MEREINSTITUUT

Hr Toivo Prela
Peadirektori asetäitja
Veeteede Amet
Valge 4
11413 TALLINN

Teie 24.10.2007 nr 1-2-3/3044

Meie 03. detsember 2007 nr 1-14/MI-23449-1

Ekspertarvamuse saatmine

Saadame Teile ekspertarvamuse Eesti Värava süvendustööde jätkamise kohta
2008 aastal.

Lugupidamisega

Toomas Saat
Direktor

Lisa: ekspertarvamus 3 lk

Väino Väino 506 0158

04.12.2007
1-2-3/3044 ENP